

Juryrapport NRO-onderwijsprijs 2016

In deze eerste editie dongen 13 leraren en andere onderwijsprofessionals mee naar de NRO-onderwijsprijs, bestemd voor de onderwijsprofessional die op doeltreffende wijze binnen de school gebruik maakt van inzichten uit wetenschappelijk onderzoek. De jury was onder de indruk van de kwaliteit van de inzendingen en de daarin beschreven ontwikkelde producten en aanpakken voor het onderwijs. Van een lesprogramma, een wetenschapsbijlage en een mentorles, tot een instructierooster en een website met video's: de producten waren gevarieerd en veelal praktisch toepasbaar. De diverse thema's van de inzendingen (zoals zelfsturing, leren voor duurzame ontwikkeling, 21^e eeuwse vaardigheden, reflectie op sociale vaardigheden, zelfgeruleerde gedifferentieerde instructie en het excelleren van potentieel hoogbegaafden) hebben relevantie voor het onderwijs. De jury prijst de wijze waarop deze leraren en andere professionals in de school inzichten uit onderzoek hebben toegepast in hun onderwijspraktijk. De onderwijsprofessionals dragen hiermee bij aan vernieuwing en verbetering van het onderwijs. De projecten zijn van grote waarde voor de leerlingen, het team en de school en zijn in alle gevallen ook voor andere scholen interessant. Bovendien onderstrepen de inzendingen het belang van evidence informed onderwijs en een onderzoekende houding van leraren. De jury vindt het hoopgevend dat er zoveel mooie en zinvolle initiatieven zijn ontstaan en zichtbaar zijn geworden, waar het onderwijs mee vooruit kan. De inzendingen hadden met name betrekking op het primair en voortgezet onderwijs. De jury hoopt dat onderwijsprofessionals uit het mbo geïnspireerd raken om volgend jaar in groteren getale hun projecten in zenden.

Uit de inzendingen heeft de jury drie projecten genomineerd. De jury heeft gekeken naar de manier waarop de onderwijsprofessional inzichten uit wetenschappelijk onderzoek vertaalt naar de lespraktijk, naar de impact binnen en buiten de school, naar inspiratie die uitgaat van deze praktijk voor andere onderwijsprofessionals en naar de kwaliteit en de relevantie van het gebruikte onderzoek. Het hoge niveau van de inzendingen en de diversiteit ervan maakte de keuze lastig. Toch wist de jury unaniem de drie genomineerden en de uiteindelijke winnaar te selecteren.

Van harte stelt de jury de genomineerden voor de NRO-onderwijsprijs 2016 voor:

Rodica Ernst (Udens College) en het META-team met *De metadenkende leerling: effecten van de META-methode*

Om leerlingen gestructureerd in stappen te laten denken, hebben Rodica Ernst en haar team de META-methode ontwikkeld. Deze bestaat uit het werken met een META-kaart, mindmappen en het bespreken van metacognitieve stellingen. Met de META-methode is een sterk middel gecreëerd voor het verbeteren van leerprestaties, zelfregulatie, leerstrategieën en motivatie van de leerlingen. De jury vindt de META-methode inspirerend en zeer waardevol.

De methode is een belangrijk hulpmiddel voor zowel de leraar en leerling. Enerzijds activeert het model leerlingen om informatie te structureren en te organiseren. Ze krijgen aangeleerd hoe ze zich moeten oriënteren op een taak, hoe ze het oplossen van een probleem kunnen plannen, een goede strategie kiezen en kunnen monitoren. Vervolgens leren ze de resultaten te controleren en eventueel te herstellen. Anderzijds biedt het model de docenten handvatten voor het expliciteren van de denkstappen. De docent modelleert de denkwijze voor het oplossen van problemen, zodat de leerlingen de denkwijze kunnen overnemen. Het ontwikkelen van de META-kaarten vergroot de zelfbevraging bij docenten, en draagt bij aan de professionalisering van leraren.

De methode is degelijk onderbouwd; er ligt veel en goede wetenschappelijke literatuur aan ten grondslag. Deze stevige theoretische basis is vertaald naar veel praktische voorbeelden die toepasbaar zijn voor alle havo en vwo scholen bij wiskunde en M&O.

De jury vindt het sterk dat de groep die in aanraking is gebracht met de META-methode geleidelijk aan gegroeid is. Dit creëerde een sneeuwbaaleffect, waardoor de META-methode uiteindelijk breed verspreid is via presentaties en via trainingen. De impact binnen en buiten de school is groot. De methode heeft inmiddels vele docenten enthousiast gemaakt, en veel leerlingen hebben er baat bij.

Er is een concreet overdraagbaar product gerealiseerd. De jury hoopt van harte dat het gebruik van de methode in wiskunde en M&O het startsein vormt voor toepassing in andere vakken.

Petra Husmann-Verweij (OBS De Boeier, Lelystad) met *Rekengesprekken voeren*

In dit project is een uitstekende vertaalslag gemaakt van wetenschappelijke inzichten (het drieslagmodel en handelingsmodel) naar de directe lespraktijk via het voeren van rekengesprekken. Dankzij het voeren van dergelijke gesprekken krijgt de leerkracht in korte tijd gerichte informatie over de manier waarop de leerling rekent. De docent analyseert en visualiseert samen met de leerling tegen welke rekenkundige problemen hij of zij aanloopt. De leraar kan vervolgens vaststellen bij welk onderdeel het probleem zich voordoet: bij de betekenisverlening, bij het uitrekenen of bij de reflectie. Structurele reflectie brengt de leerbehoeften en het leerproces van het kind in kaart. Dit geeft de leraren concrete handvatten om de instructie richting de leerling beter af te stemmen. Het handelingsmodel kan goed ingezet worden om de onderwijsbehoefte van het kind vast te stellen. Aan de hand van de toepassing van het drieslagmodel kan vervolgens geanalyseerd worden in hoeverre leerlingen probleemoplossend handelen bij contextopgaven.

De jury vindt dit succesvolle project een uitmuntend voorbeeld van een leerkracht die een waardevolle vertaling van onderzoek naar praktijk maakt. Er zijn indrukwekkende stappen gezet op het terrein van kennisdeling en kennisverspreiding. De jury vindt het geweldig dat Petra Husmann-Verweij haar inzichten met goede praktijkvoorbeelden heeft gepubliceerd in een landelijk vakblad, om zo ook rekendocenten van buiten de school te bereiken. Ook juicht de jury toe dat leraren binnen dit project andere leraren van de groepen 3 tot en met 8 scholen, en dat de leraren het nut van onderzoek hebben ervaren. De jury hoopt van harte dat de toepassing uitgebreid kan worden naar andere vakken en naar het voortgezet onderwijs.

Karin Nijman (Ichthus Lyceum, Driehuis) en Inge Verstraete met *Handboek Leren Leren voor het Voortgezet Onderwijs – 5 krachtige leerprincipes vertaald naar de praktijk*

Het handboek *Leren Leren* is een zeer waardevolle gids over leren en leerprocessen voor het voortgezet onderwijs. In dit rijke en goed gedocumenteerde handboek zijn in begrijpelijk Nederlands de belangrijkste theoretische en wetenschappelijke inzichten over leren verzameld, om leerlingen voldoende toe te kunnen rusten op 'een leven lang leren' en 21e-eeuwse vaardigheden. Karin Nijman en Inge Verstraete belichten in het boek vijf krachtige leerprincipes waarmee leraren leerlingen optimaal kunnen laten leren: zelfregulatie, metacognitie, leerstrategieën, leermeesters en een rijke leeromgeving. Het boek is een synthese van de laatste actuele kennis, kent een indrukwekkende literatuurlijst, en biedt handreikingen in de vorm van vele tips en werkvormen. Het boek nodigt uit om zelf aan de slag te gaan en de kennis om te zetten naar praktisch en bruikbaar materiaal. Het boek kan als mooie basis voor de ontwikkeling van mentorlessen dienen, en als aanzet tot reflectie op leren. De gratis te downloaden inspiratiebladen zijn direct inzetbaar in de lespraktijk. De jury is onder de indruk van het bij elkaar gebrachte materiaal.

De inzichten zijn actief gedeeld met professionals buiten de eigen school. Zo is er naar aanleiding van het boek een inspiratiemiddag over leren-leren georganiseerd, waaraan 200 onderwijsprofessionals van meer dan 30 scholen deelnamen. De jury vindt het georganiseerde congres een inspirerend voorbeeld om met elkaar na te denken over het lerende brein. De jury vindt het lovenswaardig dat de vijf leerprincipes als pijlers opgenomen zijn in de visie van de school en dat een doorlopende leerlijn ontwikkeld wordt rond het thema leren-leren en leerstrategieën. Inzichten uit het boek worden binnen meerdere typen scholen toegepast.

De winnaar van de NRO-onderwijsprijs 2016

Drie uiteenlopende projecten, van elk hoge kwaliteit, waarvan er uiteindelijk slechts één bekroond kan worden. Met groot genoegen maakt de jury de winnaar van de NRO-onderwijsprijs bekend:

Rodica Ernst (Udens College) en het META-team met *De metadenkende leerling: effecten van de META-methode.*

De jury van de NRO-onderwijsprijs 2016

- Agnes Wolbert (voorzitter) – voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer
- Monique Volman – hoogleraar onderwijskunde aan de Universiteit van Amsterdam en voorzitter van de VOR
- Dick van der Wateren – leraar natuurkunde en nl&t aan het Eerste Christelijk Lyceum in Haarlem, wetenschapper, auteur en edublogger
- Liesbeth Breek - docente Frans en onderwijsontwikkelaar Petrus Canisius College Alkmaar, auteur lesmethode Frans en docententrainer
- Cordula Rooijendijk - directeur en leerkracht Montessorischool De Amstel in Amsterdam
- Erna de Wolff - docente gezondheidszorg Albeda College Rotterdam, onderwijsontwikkelaar